

הגן המופלא

אגדה קוזאקית

חיו פעם שני איכרים עניים, חברים טובים, אסאן
וחאסן. אסאן עיבד חלקת האדמה שלו וחאסן
רעה צאן קטן. מזה הם התפרנסו בצניעות רבה.
שני החברים מזמן התאלמנו אך לאסאן הייתה
בת יפה וחביבה, האושר שלו, ולחאסן בן חזק
וחרוץ, תקוותו.

בסתיו אחד, כשאסאן עבד את השדה שלו לחאסן
קרה אסון. מגפה פשטה בצאן וכל הכבשים מתו.
בפנים מלאי דמעות בא חאסן אל החבר שלו
ואמר "אסאן, באתי להתחנן בפניך. הצאן שלי מת
ואני עלול למות מרעב.

למשמע המילים האלה אסאן חיבק לחזה את
חברו ואמר "ידידי, אתה מחצית הלב שלי, אל
תסרב, מחצית החלקה שלי היא עכשיו שלך.
תרגע, קח את המעדר ותתחיל לעבוד.

מאז חאסן נעשה לעובד אדמה.
עברו ימים ולילות, עברו חודשים ושנים. יום אחד
חאסן עבד את החלקה שלו ופתאום המעדר
השמיע צליל מוזר. חאסן התחיל לחפור באדמה
ומהר הופיע בעיניו כד, מלא כולו במטבעות זהב.
מלא אושר לקח חאסן את הכד ורץ לחברו.
"שמח אסאן" הוא צעק עוד מרחוק "שמח כי
שיחק לך הגורל! באדמה שלך מצאתי כד מלא
זהב. עכשיו כבר לא תצטרך לסבול מעוני!"
אסאן קיבל אותו בחיוך וענה "אני מכיר את
הנדיבות שלך, חאסן, אך הזהב הזה לא שייך לי.
הרי מצאת אותו בחלקה שלך."
"אני יודע את נפשך הטובה, אסאן" ענה חאסן
"אבל כשנתת לי את החלקה במתנה, הרי לא
נתת לי גם את מה שבתוך האדמה בחלקה הזו."
"ידידי היקר" אמר אסאן "הכל שבאדמה שייך למי
שמשקה אותה בזעת אפו."
הרבה זמן הם התווכחו החברים והעבירו את
הכד זה לזה. בסוף אסאן אמר "הבה ונסיים את

הוויכוח, חאסן. יש לך חתן, הבן שלך. ולי יש כלה,
בתי. הם כבר מזמן אוהבים זה את זה. נחתן
אותם ונתן להם את כל הזהב הזה שמצאת,
והילדים שלנו יחיו ללא דאגת עוני."
כשהחברים סיפרו את הצעתם לילדים, אלה
שמחו מאוד. מהר הוכנה מסיבת החתונה
שמחה. עד מאוחר בלילה שמחו האבות והילדים.
אך למחרת, כשרק האיר היום, הזוג הצעיר בא
אל האבות. פניהם היו מודאגות ובידיים החזיקו
את כד הזהב.
"מה קרה ילדים?" השתוממו אסאן וחאסן "איזה
צרה נפלה עכשיו עליכם?"
"באנו להגיד לכם שלא מגיע לבנים לקחת את מה
שהשיגו האבות. למה לנו זהב? האהבה שלנו
מספיקה לנו ונוכל להתקיים בעצמנו מהעבודה
שלנו."
והם שמו את הכד במרכז היורטה.
ואז התחיל שוב הוויכוח מה לעשות עם האוצר
הגדול, והוא נמשך עד שכולם הסכימו שבעצמם

"הייתי לוקח את האוצר לעצמי, כי אם הצדדים המתדיינים מסרבים לקחת אותו, הוא מגיע לשופט."

מצחו של החכם נעשה עוד יותר חמור ובכל זאת הוא שאל את התלמיד השלישי:

"ספר, איך הייתה פותר את הבעיה?"

"מאחר שהזהב הזה לא שייך לאף אחד וכולם מסרבים לקבל אותו, הייתי מחזיר אותו לבור באדמה, שם מצאו אותו."

פניו של החכם נעשו חמורים ביותר והוא שאל את התלמיד הרביעי, הצעיר ביותר:

"ומה תגיד אתה, ילדי?"

"מורה שלי, אל תכעס על התמימות שלי, אך הלב שלי אומר כך: תמורת הזהב הזה הייתי מגדל במרכז הערבה גן גדול, מלא צל, כדי ששם יוכלו לנוח אנשים עניים או עוברי אורח עייפים, ולחזק את לבם וגופם בפירות העצים."

כשהחכם הזקן שמע את הדברים הוא קם ממקומו וחיבק את הצעיר.

לא יוכלו לפתור את הבעיה. לכן החליטו להתייעץ עם איש חכם, שהתפרסם בעם ביושרו ובצדקתו. הם הלכו זמן רב עד שהגיעו ליורטה של החכם. היורטה עמדה במרכז הערבה, והייתה שחורה וענייה. הם ביקשו רשות ונכנסו פנימה.

החכם ישב על ערמת עורות בלויים, ולידו ישבו ארבעה תלמידים.

"איזו צרה מביאה אותכם אלי, אנשים טובים?"

שאל החכם את הבאים. והם סיפרו לו על הוויכוח שלהם. החכם הקשיב, שתק זמן מה ואחר כך פנה למבוגר מבין תלמידיו.

"אמור, מה היית מייעץ לאנשים האלה אילו הייתה במקומי?"

והתלמיד המבוגר ביותר אמר:

"הייתי מביא את האוצר לחאן, כי הוא שליט של כל האוצרות שבעולם."

החכם קמט את מצחו ושאל את התלמיד השני:

"ואתה, מה היית מחליט במקומי?"

והתלמיד השני ענה:

לנוסף בכנפיהם מקומטות כמו סמרטוטים. עננים של נוצות צבעוניות התרוממו מעל השיירה. בכל תנועה ראשי הציפורים חכו בצדי הגמל וממקורות הפתוחים נשמעו זעקות איומות.

לבו של הצעיר נצבט מחמלה. הוא נדחף דרך ההמון וניגש לראש השיירה, בירך אותו בכבוד ושאל "אדוני, מי דן את הציפורים היפות ונהדרות לעינויים האלה, ולאן אתה מוביל אותן?" וראש השיירה ענה:

"אנו בדרכנו אל ארמון החאן. הציפורים האלה מיועדות לארוחה חגיגית שלו. החאן שילם לנו עבורן חמש מאות דינר." "האם תשחרר את הציפורים לחופשי אם אשלם לך פי שניים זהב?"

ראש השיירה הביט עליו בלעג והמשיך בדרכו בלי לענות. ואז הצעיר הוריד את השק מגבו ופתח אותו לפני ראש השיירה. ראש השיירה עצר כמו מוכה רעם. הוא תיאר

"נכון אומרים" אמר "כבד צעיר כמו זקן אם הוא חכם. נכון הפתרון שלך, ילדי! קח את הזהב, לך לבירת ארצנו, קנה שם זרעים מובחרים ובחזרה תכין גן שעליו דיברת. כדי שלעולם יישאר זיכרון עליך ועל האנשים הטובים האלה, שהאושר הגדול לא מפתה אותם."

הצעיר לקח אז את הכד עם זהב, שם אותו בשק עור, העלה על גבו ויצא לדרך. הוא הלך זמן רב אך בסוף הגיע בשלום לבירה של החאן. נכנס העירה והלך ישר אל השוק ושם התהלך בין חנויות ודוכנים המוכרים זרעי הצמחים השונים. הוא הסתובב בנחת בין החנויות המוכרות דברים שונים ומשונים כשפתאום ששמע מאחוריו צלצול פעמונים וצעקות משונות. הצעיר הסתובב וראה שדרך השוק עוברת שיירה, עמוסה בדברים משונים - במקום סלים עם סחורות הגמלים סחבו על גבם ציפורים חיות, אלפי ציפורים מאלה שחיות בהרים, ביערות, בערבה ובמדבר. הציפורים היו קשורות ברגליהן והן השתדלו

לעצמו איזה אוצר מוצע לו, ומיד ציווה לעוזריו
לשחרר את הציפורים.
הציפורים החופשיות התרוממו לשמיים, והן היו
רבות כל כך שתוך רגע היום הפך ללילה
ומתנועת הכנפיים נוצרה רוח סערה על האדמה.
הצעיר עקב זמן רב אחרי הציפורים המתרחקות,
וכשהן נעלמו מעיניו הרים מהארץ את השק הריק
ויצא בדרך חזרה. לבו צהל, רגליים נשאו אותו
בקלות ומפיו יצא שיר עליז.
אך ככל שהגיע קרוב יותר לביתו כך גבר פקפוק
שבמעשה שלו, כך כבד יותר נעשה על נשמתו.
"מי הרשה לי לבצע את הגחמה שלי, לוותר כך
על האוצר? הרי בעצמי הצעתי לבנות גן עבור
אנשים עניים ואומללים. מה אגיד עכשיו למורה
שלי ולאנשים הפשוטים האלה, המחכים שאחזור
עם זרעים להקמת הגן?" דאג הצעיר. לאט, לאט
הפקפוק החליש אותו מאוד והוא נפל על הארץ,
בכה וגנח וקרא למוות על ראשו. מהצער
והדמעות נעשה כה חלש שלא יכול היה להמשיך

ועוד יותר גבוה, מהר הפכו לעצים בעלי ענפים רבים, עלים ירוקים ופירות זהובים. אפילו אצל מלך הודו לא היה גן מפואר ורחב ידיים כזה. אין ספור עצי תפוח מלכותיים, שגזעיהם מכוסים בענבר. בין הגזעים היו כרמים מלאי ענבים, שיחי משמש, ודשא מלא בשפע פרחים צבעוניים. פה ושם הופיעו ערוצים, שהמים הזורמים בהם הבריקו כמו אבנים יקרות. ובין ענפי העצים התעופפו ושרו ציפורים נהדרות, כאלה כמו זו שהופיע לצעיר בחלומו. בפליאה הסתכל הצעיר על כל זה ולא יכול היה להאמין לעיניו. כדי לשכנע את עצמו נתן קריאה חזקה ושמע איך קולו מוחזר הרבה פעמים בהד. אך המראה הדהדן לא נעלם. ואז באושר ושמחה התחיל ללכת אל היורטה של המורה החכם. תוך זמן קצר התפשטה השמועה על הגן המופלא. מובן שהראשונים הגיעו, על סוסיהם המהירים, בעלי האחוזות העשירים, הקרויים אצל הקוזאקים "עצמות לבנות". אך כשרק אלה הגיעו

בדרכו ובסוף נרדם, תוך בכי רב. ואז חלם חלום - ממקום כלשהו באה אליו ציפור יפה ושרה לו בקול מופלא: "הו נערי הנדיב! שכח את הצער שלך! הציפורים החופשיות לא יכולות להחזיר לך זהב, אך הן יפצו אותך בצורה אחרת על המעשה הטוב שעשית. תתעורר מהר, תתעורר!"

הצעיר פתח את עיניו וראה בהתפעלות - כל הערבה הרחבה סביבו הייתה מכוסה בציפורים כאלה כפי שרק אפשר למצוא בעולם. הציפורים חפרו ברגליהן גומות באדמה, במקורותיהן שמו בגומות זרעים ובמהירות כיסו את הגומות בכנפיים.

הצעיר התרגש וקם ובאותו הרגע כל הציפורים התרוממו לשמיים. ושוב היו שם המונים כאלה שהיום הפך ללילה ומתנועת כנפיים נוצרה סערת רוח.

כאשר הכל שקט, מכל גומה שחפרו הציפורים התחילו להתרומם נבטים ירוקים, והם עלו גבוה

שקטים ומתוקים. ואז האנשים העניים והעלובים
נשכבו על הדשאים תחת העצים ונרדמו בשינה
חזקה, מרוצים ומאושרים בפעם הראשונה
בחייהם.

אל סביבת הגן, עצרה אותם גדר גבוהה, עם
שערים הסגורים על שבעה מנעולים. היו כאלה
שניסו להגיע אל הפירות הזהובים מעל הגדר, אך
כל אחד שניסה רק לגעת בפרי, כוחותיו אבדו
מיד והוא היה נופל מת מהסוס על הארץ.
כשהאחרים ראו זאת הם סבבו את סוסיהם וחזרו
מהר לביתם.

אחריהם הגיעו לגן המוני עניים מכל הכיוונים.
כשאלה התקרבו, המנעולים של הגדר נפלו
והשערים נפתחו לקראתם. הגן התמלא בהמון
העם, גברים, נשים, זקנים וילדים. הם התפעלו
מהפרחים הצבעונים שלא נבלו, הם שתו
מהפלגים הבהירים שמימיהם לא נעשו עכורים,
הם קטפו פירות מהעצים והשיחים, והפירות לא
אזלו מעולם. כל היום נשמעו בגן צלילי הדומברה,
כלי המיתרים הקוזאקי, שיחות שמחות וצחוק
רם.

כשבא הערב והגן החשיך, מהעצים נראה אור
עדין והציפורים התחילו לשיר במקלה שירים